

· FØROYA · SOCIAL · DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 49.

Lýsingaprisur fyri petitreglu: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardagin 9. desember 1939.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brevasvarnardeðum og skrivstovu. Telf. 143.

13. árg.

Kirkjan og smámaðurin.

Eydnast tað opposarunum móti jarðareforminum at seta prestagóðsið og kongsgóðsið upp í virði ájavnt við, hvat ið jarðaspekulantarnir og teir peningasterku jarðasamlararnir hava frægd í at jobba óðalsgóðsið upp í?

Kirkjan skuldi umboða hin stórsta smámannaverjarin, ið nakra tíð hevur livað her á foldum. Hann, sum aldri gjørdi mannámun. Hann, sum tíðliga og seint varaði móti rikidómsins síðaspillu. Hann, sum líkaði breyðið og fiskin til mannaskaran uttan mun til, hvør ið maðurin var. Hann, sum hevur verið hin størsti javnrættisprædikari á hesi syndugi jørð: Kristus, ið gav okkum fjallataluna til lívsreglu.

Hvussu ómetaliga stór og krevjandi er ikki tann uppgáva, kirkjan og hennara tenarar hava tikið upp aftaná meistaranma meistarar!

Vit eru oll menniskjur, eisini kirkjunnar tenarar. Og við tí menniskjaliga fylgir syndin og sálarveikleikin — vit skilja tað. Men kortini er tað so, at vit vænta okkum so nógv av disciplinum av fjallataluroðaranum.

Tað hevur altíð kenst so sárt, ja kenst sum hitt sárasta vónbrot, hvørja ferð í søguni kirkjunnar menn hava lagt saman við teim stóru, teim privilegeraðu, teim máttmiklu í stríð móti tí minna manninum. Hetta ólíka stríðið — og tað hevur tikið seg aftur og aftur í mannasøguni — eru hinir svartastu blettir í kirkjuliðsins søgu. Blettir, ið aldri kunnu tváast av aftur, men sum hava orsakað ræðuligar orrustur, hvør ið menn hava lagt hogg ímóti kristindóminum í staðin fyri at leggja at teim kristindómsins umboðarum, ið hava svikið kristindómin.

Tað kann ikki noktast, at ætlanin við jarðareforminum var at koma tí minna manninum til hjálpar. Ein kundur tí skilja, at stórmannaliðið var ímóti hesari jarðumskipan. Ein hevði roknað við hesari mólstøðu og var fúsar at taka stríðið upp fyri hin minna mannin.

Men tá ið kirkjunnar menn saman við stórmannuom settu fótur í spenn ímóti, at prestajørðin skuldi seljast til jarðargrunnin fyri 250.000 — hvørs rentupeningur svarar til tað, ið menn høvdu mett prestinum at fáa av prestagóðsinum — tá líkasum kvakk hvør maður við og undraðist stórliga. Prestalønin er so vítt okkum kunnugt ein fóst løn. Og hava prestarnir fingið góðið hana kontant við frádrátti av tí, ið viðkomandi prestagardur var mettur at geva prestinum. Prestarnir vildu, ifall prestajørðin varð seld til jarðargrunnin, fingið alla ta fast ásettu lønina goldna kontant, og kirkjan vildi fingið somu inntøkur av jørðini sum áður. Prestarnir skuldu so státt ikki verið persónliga interesseraðir í at forða fyri solu av prestagóðsinum uttan so er, at teir veruliga hava fingið meir av góðsinum, enn menn hava roknað við, og soleiðis sitid við einari hægri løn enn ta í lóginu ásettu. Her hetta tilfelli, so hevur tað verið til taps fyri kirkjuna, tí var alt, ið presturin fekk av jørðini, uppgivið, vildi hansara fasta kontanta løn verið til svarandi minni. Hitt almenna

vildi harvið spart pening. Tað er ikki bara tað, at tað almenna hevur mist. Men tað, sum er verri, er, at prestarnir (ifall teir hava fingið meiri) hava fingið eykainntøkuna av tí minna manninum og fingið hana, uttan at kirkjunnar almenna lønskipan hevur roknað við tí.

Vit vilja ikki siga, at prestarnir hava haft meiri í inntøku av prestajørðini enn tað, ið er uppgivið til at taka frá teirri fustu lønini. Men tað kann ikki loynast, at tann dómur, ið er fallin í trætuni um prestajørðina á Nesi, hann gevur tí meiniga manninum grun um, at ið hvussu er hevur hesin prestagardur givið prestinum meir enn tikið við í lønútrokningini. Tí fólk kunnu ikki halda annað, enn at tá ið garðsins virði — 45.000 kr., hvørs renta svarar til prestsins uppgivnu jarðarinntøku — við dóm er hækkað upp í nestan 3 ferðir so nógv, má tað vera tí, at presturin hevur dokumenterað at hava fingið út ímóti 3 ferðir so nógv av garðinum sum tað, ið er uppgivið til frádráttar í teirri kontantu lønini.

Soleiðis er fólkameiningin. Vit halda, at fólkid eigur krav uppá at fáa fulla greiðu á hesum. Og vit halda eisini, at fólksins tenari og hyrði eigur at geva fólkinum fulla greiðu, tann fulla sannleika. Tí vit skulu siga fyri sátt, at tað er ikki so, sum »Dimmalætting« letist at halda, at menn ikki leggja kirkjuna, t. v. s. kirkjunnar menn undir at standa aftanfyrir ta beistagerð ímóti smámanninum at fáa jarðarvirði — og harvið leiguna — hækkaða við upp ímóti 300 pet. Tí teir vita, at jørðin gevur tí arbeiðandi smámanninum ikki meira enn so, at teir veruliga ikki hava ráð at rinda stórvægis í leigu. Við vóna, at landbrúksráðið kortini — tross dómin — fær skipað tað soleiðis, at teir fátæku leigarnir ikki koma upp í leiguni.

Allir menn vita, at tað var Føroya próstur, ið kirkjunnar vegna legði mótmæli inn á ting viðvíkjandi jarðgrunnnsins keypi av prestagóðsinum. Meiniðs-ráð kunna vátta, at kirkjunnar tenarar hava ligið í oyrunum á

Kunngerð.

Valstýrið í Havn ger kunnugt, at løgtingsval verður í Havnar valdømi týsdagin tann 30. januar 1940 í tingstovuni í Havn.

Stemmað verður í tíðini frá kl. 10 f. p. til kl. 1 s. p. og aftur frá kl. 3 til kl. 8, men verður tá givið uppat, so skjótt sum steður er komin í.

Í valdøminum verða hesi pláss roknað at vera meira enn 2 km. frá valstaðnum (tingstovuni):

Argir, Hoydalar, Hoyvík, Hvítanes, Norðadalur og Sund.

Havn tann 4. december 1939.

Fyri valsýrið

H. O. Hansen.

teim at krevja »umtaksering« av prestagóðsinum fyri at fáa jørðina upp í virði. Hin fyrsta greiðla fruktin av hesum er dómurin, ið allso ikki kann annað enn út ímóti trýfalda leigubýrðina hjá tí fátæka leigaranum.

Við tí kunnleika, sum vit og fólk yvirhøvur hava til prestajarðatrætuna, mega próstin, presturin á Nesi og hinir mótmælisprestarnir verða dømdir at hava gjørt felagssøk við jarðareforms-mótskóðumonnunum ímóti smámanninum.

Tá ið prestanna gerningar og stóða í jarðarspurninginum bera tílikar beiskar fruktir, ið økja trekleika hjá teim fátæku monnunum, ið hava fingið prestajørðina at hava í hondum, kann tað ikki annað enn virka sum láð, tá ið próstin í mótmælisbrevi sínum sigur:

»Eingin kann meir enn eg sjálvur ynskja, at land okkara verður meira dyrkað enn tað er, og eingin man hava harmast meira enn eg á mínum ferðum um oyggjarnar um at siggja góðar fløtur og stór lendi, sum eru væl skikkað til dyrkingar, liggja ódyrkað. Men fyri tað, at soleiðis sum talan er her, prestagardsjørðin skal verða umsitin og dyrkað á annan hátt enn áður, fyri at hon kann koma so nógvum sum møgligt til góðar, eiga vit ikki at valda kirkju okkara skaða, gera hana arma, tá ið tað ikki er neyðugt.«

Vit, ið hava barst fyri jarðareforminum, hava so sanniliga ikki vilja skert ella armað kirkj-

una. Hon fekk 250.000. Rentan av hesum peningi svaraði, sum sagt, til tað, sum prestarnir sjálvir uppgóvu at fáa av góðsinum. Ein fastur grunnur uppá 250.000 skuldi ikki verið nokur útarman — særliga tá ið tað illa tolar dagsins bjarta ljós, hvussu kirkjan í fornöldini kom til jørð. »Stygge Krumpen« av T. Jensen lýsir væl frá hesum.

Men man dómurin í prestajarðatrætuni á Nesi ikki vera at seta ein »kfla inn ímillum meinigheitina og prestarnar« — vit »citera« prests Buhls høvdu orð úti á Skansanum. Men hann vendi tey ikki ímóti sær sjálvum, men móti okkum jarðareformsmonnum, sum við jarðargrunninum við seiri uppskoyti í einum tíðarskeiði uppá 10 ár veita tí føroyska jarðarbrúkinum yvir 2 milliónir. Tað er vert í hesum sambandi at leggja afturat, at hitt føroyska jarðarbrúkið bara fyri fáum árum síðani ikki fekk eitt oyra av líknandi studningi.

Prestar, tað er ein ring sak at leggja saman við teim monnum, sum hava viljað forða eini jarðarbrúkskipan, ið veitir okkara jarðarbrúki, fyrst og fremst smámanninum, so munandi stuðul.

Hvat siga nú kongsbóndirnir um fylgjan av »Nesdóminum« verður at eisini kongsgóðsið verður umtakserað og kongsleigan hareftir hækkað.

Jóannes Patursson og hansara fylgisneytar hava verið úti eftir tí.